

Sygn. akt VIII Gz 93/18

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2018 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie, Wydział VIII Gospodarczy

w składzie: Przewodniczący: SSO Patrycja Baranowska

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2018 roku w Szczecinie,

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z powództwa S. M.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w S.

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie z dnia 8 stycznia 2018 roku wydane w sprawie o sygn. akt X GC 714/17

postanawia:

oddalić zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 8 stycznia 2018 roku Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie w sprawie o sygn. akt X GC 714/17 oddalił wniosek pozwanej o zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego w postaci opłaty od apelacji.

W uzasadnieniu Sąd powołał się na art. 103 ustawy z dnia 28 lipca 2015 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych i wskazał, że pozwana nie wykazała braku wolnych środków finansowych na pokrycie niezbędnych kosztów sądowych. Spółka nie złożyła jakichkolwiek dokumentów (księgowych czy podatkowych), pozwalających na uznanie, że obecnie jej sytuacja finansowa nie pozwala na ponoszenie kosztów sądowych, w tym opłaty sądowej od wniesionej apelacji.

Zdaniem Sądu nie miał on obowiązku zarządzania stosownego dochodzenia, gdy wnioskodawca w sposób dostateczny nie wykaże swojego stanu majątkowego. Ocena sytuacji finansowej osoby prawnej opiera się więc jedynie o dokumenty dostarczone przez wnioskodawcę bez obowiązku po stronie Sądu do wzywania strony o przedłożenie dodatkowej dokumentacji na potwierdzenie okoliczności wskazanych we wniosku. Brak aktywności przemawia na niekorzyść strony wnioskującej, ponieważ uniemożliwia sprawdzenie wiarygodności twierdzeń zawartych w oświadczeniu. Sankcją za niedopełnienie obowiązków w zakresie wykazania swoich możliwości płatniczych jest negatywne rozpatrzenie złożonego wniosku.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła pozwana. Zaskarżyła postanowienie w całości i wniosła o jego uchylenie, ponowne rozpoznanie sprawy i w konsekwencji zwolnienie pozwanej od kosztów w całości.

Zdaniem pozwanej Sąd wydał postanowienie przedwcześnie i nie dokonał należytego zbadania sytuacji finansowej spółki. W ocenie pozwanej Sąd powinien wezwać ją, na podstawie art. 130 k.p.c., do przedstawienia dodatkowych dokumentów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, iż obowiązek uiszczania kosztów sądowych wobec Skarbu Państwa jest co najmniej równorzędny z obowiązkiem wywiązywania się z zobowiązań wobec innych podmiotów. Zwolnienie od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych stanowi wyjątek od zasady ich ponoszenia i przysługuje ono stronom, które nie mają dostatecznych środków, by je ponieść, o ile wykażą one swą trudną sytuację finansową. Oceny przesłanek zastosowania art. 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych z dnia 28 lipca 2005r. (tj. Dz.U. z 2014, poz. 1025) nie można dokonywać w oderwaniu od celu tego przepisu. Ma on, w interesie społecznym, umożliwić podmiotowi, którego na to nie stać, obronę jego słusznych praw i stanowi w istocie formę pomocy udzielanej przez Skarb Państwa.

Jak już wskazano zwolnienie od kosztów sądowych osoby prawnej oraz jednostki organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, reguluje art. 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, który stanowi, że sąd może przyznać zwolnienie od kosztów sądowych osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej niebędącej osobą prawną, której ustawa przyznaje zdolność prawną, jeżeli wykazała, że nie ma dostatecznych środków na ich uiszczenie. Osoba prawna, czy też jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, a wyposażona w zdolność prawną, ubiegająca się o zwolnienie jej od kosztów sądowych powinna wykazać, że nie ma środków na ich poniesienie. Wykazanie braku posiadania dostatecznych środków na poniesienie kosztów sądowych oznacza konieczność udowodnienia spełnienia tej okoliczności, nie wystarczy więc – jak w przypadku osób fizycznych – samo złożenie oświadczenia. Co więcej, przy ocenie żądania zwolnienia od kosztów sądowych istotny jest nie tylko stan majątkowy strony w chwili wniesienia wniosku o zwolnienie czy też orzekania o żądaniu, lecz także możliwość zaoszczędzenia na opłacie sądową od chwili, gdy strona musiała się już liczyć z możliwością powstania obowiązku uiszczenia opłaty (por. postanowienie SA w Krakowie z 27 lutego 2013 r., sygn. I ACz 195/13, LEX nr 1344104).

Nie można przy tym automatycznie uznać, że w przypadku nieprzedstawienia przez osobę prawną jakichkolwiek dowodów, które pozwalałyby na merytoryczne uwzględnienie wniosku, stanowi to wystarczającą podstawę do wszczęcia dochodzenia i zobowiązania strony do przedstawienia stosownych dokumentów.

Wynikające z treści zażalenia oczekiwanie strony pozwanej, aby Sąd wezwał ją do przedstawienia odpowiednich, miarodajnych środków dowodowych, uznać należy za bezzasadne, a tym samym zgodzić należy się z rozstrzygnięciem zawartym w zaskarżonym postanowieniu.

Dodać trzeba, że choć art. 8 ust.1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych odsyła w postępowaniu dotyczącym kosztów sądowych do przepisów k.p.c. (chyba, że ustawa stanowi inaczej), to jednak w przypadku przesłanek zwolnienia od kosztów sądowych osoby fizycznej oraz osoby prawnej ustawodawca wyraźnie wprowadził pewne odmienności w zakresie postępowania. W przypadku zwolnienia od kosztów sądowych osoby fizycznej ustawodawca w art. 102 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych nie tylko wprost wykazał jakiego rodzaju dokument (oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku i dochodach) powinien zostać załączony do wniosku i jakie informacje powinien zawierać, ale także wprost – w przypadku braku tych informacji – odesłał do stosowania art. 130 k.p.c., a zatem wprost wskazał, iż są to braki uniemożliwiające nadanie sprawie dalszego biegu. Analogiczne uregulowanie nie zostało natomiast zastosowane przez ustawodawcę w przypadku zastosowania instytucji zwolnienia od kosztów sądowych osoby prawnej w art. 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Pozwala to z kolei na wysnucie wniosku, iż w przypadku wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych osoby prawnej niewskazanie przez nią informacji (i nie udowodnienie ich) pozwalających na dokonanie oceny, czy jej wniosek jest zasady nie stanowi przeszkody w nadaniu wnioskowi dalszego biegu i jego rozpoznaniu.

Prowadzi to do kolejnego wniosku, iż w obecnym stanie prawnym, obowiązek wykazania zaistnienia przesłanki zwolnienia osoby prawnej od kosztów sądowych w art. 103 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych spoczywa na wnioskodawcy już na etapie składania wniosku i to bez wzywania przez sąd. Ewentualne zaś

niedostateczne wykazanie tej przesłanki obciąża wnioskodawcę. Pogląd taki jest przy tym poglądem dominującym w orzecznictwie (por. postanowienie SN z 5.03.2009 r. w sprawie III CZ 9/09, L.; postanowienie SA w Poznaniu z 11.07.2013 r. w sprawie I Acz 1173/13, L.).

W celu ewentualnego wyjaśnienia sytuacji majątkowej strony wnioskującej o zwolnienie od kosztów sądowych zastosowanie, co do zasady, może znaleźć art. 109 ust.1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, zgodnie z którym sąd może zarządzić stosowne dochodzenie, jeżeli na podstawie okoliczności sprawy lub oświadczeń strony przeciwnej powziął wątpliwość co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych lub z niego korzystającej. Ewentualne wezwanie strony wnioskującej o zwolnienie winno odbyć się nie w trybie art. 256 k.p.c., a powołanego art. 109 ust.1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Przepis ten wymaga jednak powstania po stronie sądu wątpliwości co do rzeczywistego stanu majątkowego strony domagającej się zwolnienia od kosztów sądowych, a zatem konieczne jest najpierw przedstawienie przez wnioskodawcę takiego konkretnego stanu, który oceniany przez pryzmat jego zgodności z rzeczywistością takie wątpliwości wzbudzi. Tymczasem z uwagi na nieprzedstawienie przez pozwaną odpowiednich dokumentów przedstawiających jej sytuację majątkową, po stronie organu rozpoznającego wniosek nie mógł wytworzyć się żaden obraz sytuacji majątkowej strony, który dopiero mógłby budzić ewentualne wątpliwości uzasadniające wszczęcie dochodzenia. W rozważanej sprawie nie mamy więc do czynienia z sytuacją wątpliwości, co do stanu majątkowego strony pozwanej albowiem Sąd pozbawiony został możliwości powzięcia takiej wątpliwości właśnie z uwagi na zaniechanie pozwanej w zakresie dowodowym.

Ważką poza tym pozostaje też okoliczność, że mimo przesłanek oddalenia wniosku, wskazania w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia na obowiązek złożenia odpowiednich dokumentów i przykładowe ich wymienienie, pozwana również wraz z zażaleniem nie złożyła żadnych dokumentów obrazujących sytuację majątkową.

W tym stanie rzeczy rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego uznać należy za prawidłowe. Wobec powyższego na podstawie art. 385 w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji postanowienia.

.

(...)

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

4. (...)